

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, junij 1992
6. čisło - Lětnik 42

SERBSKÍ · CYRKWINSKÍ · DŽEŇ

**Zeńdzemy so 27. a 28. junija w Budestecach
na 46. cyrkwinski dzeń.**

Heslo steji pola Hezekiela 6,3:

Słyšće słowo Boha Knjeza!

Scěhowacy program nas wočakuje:

Sobota, 27. junija

14.00 hodž. zahajenje w cyrkwi – postrow cyrkwinskeho předstejicerstwa

14.30 hodž. wopominanje na Jana Michała Budarja a Michała Frencela při pomnikomaj

14.45 hodž. swačina

15.00 hodž. **Bože słowo w serbskej rěči**

Słyšimy rozprawy wo tuchwilnym položanju při rozšěrjenju serbskeho Božeho słowa w Delnjeje, Srjedźnej a Hornjeje Łužicy a chcemy zhromadnje wo našich aktualnych nadawkach rozmyslować

16.30 hodž. zakónčenje

Njedzelu, 28. junija

9.30 hodž. **swjedzenske kemše z Božim wotkazanjom**

Prěduje serbski superintendent S. Albert; zdobom kemše za džeći

11.00 hodž. postrowy našich hosći

12.00 hodž. wobjed

13.00 hodž. připoldniša přestawka ze spěwami a krótkimi přinoškami wo stawnych wosobach Budestečanskeje wosady

14.30 hodž. **zakónčaca zhromadźizna**

16.00 hodž. zakónčenje Serbskeho cyrkwinskeho dnja

Wšitke Serbowki a wšitkich Serbow wutrobnje do Budestec přeprošuje

Jan Malink, předsyda

Kak so dostanjemy do Budestec? Najprjedy so podamy do Budyšina a wot tam runy směr do juha. Bohužel Wam njemóžu dokładne časy za bus a čah napisać, dokoľž so plany hišće přestaja. Chcu so prócować, zo to Wam, kiž wy zawěsće wšitcy do Budestec přijědźeće, přez naše serbske radio wozjewju. Tuž nastajće sej 21. junija krótko do dwanaćich UKW 100,4. A potom přijědźće w bohatej ličbje do Budestec.

Jan Malink

Do Budestec

Hdy běše posledni cyrkwinski dzeń w Budestecach? Dyrbjach dołho w swojich zapiskach hrjebać, zo bych to wuslědžił. Zwěsćich při pytanju, zo je so cyrkwinski dzeń dwójce we wosadze Michała Frencela, Jana Michała Budarja a Morica Domaški zešoł. Prěni króć běše to w lěće 1959, hdyž so pod heslom „Knjezowe słowo wostanje do wěčnosti“ na Michała Frencela wopominaše. Druhi a z tym dotal posledni

króć schadźowaše so cyrkwinski dzeń w lěće 1965 w Budestecach. Česki přečel Serbow senior Lanštjak přednošowaše wo Janu Husu. Potajkim njejsmy hižo 27 lět w Budestecach byli!

Mjeztym je so w tutej wosadze južnje Budyšina wjele twariło. Cyrkej je dospołnje wobnowjena; tež pomnik dobročela Serbow, prawiznika Jana Michała Budarja a narowny pomnik přeložerja Noweho zakonja do serbskeje rěče, Michała Frencela, matej nowy napohlad.

Bože słowo za nas

Naš znutřkowny čłowjek

Epistolu na njedzelu Exaudi chcu ze swojimi słowami přeložić a trochu skrótšić. Ef. 3,14–21

Japoštoł Pawoł prosy Boha za křesćanow w Efesu, zo by jich posylnił na jich znutřkownym čłowjeku, zo by Chrystus w jich wutrobnje bydlił, zo bychy prawu lubosć mjez sobu měli, zo bychy swět hlubšo a šěršo spóznać móhli.

Naš „znutřkowny“ čłowjek to je naša duša, naša wutroba. Tu dže wo našu wěru

abo njewěru, wo naše mysle – dobre a njedobre, wo naše wotpohlady – čestne abo njepócćiwe, wo našu smilnosť abo zasakłosć. Tole wšo njehodži so wědomostnje přeslědźić a měrić. To je před nami potajene, ale nic před Bohom. Před Bohom je runje to njewidzomne, to, štož je w našej wutrobje wažne. Bóh njehlada na zwonkowneho čłowjeka, hač je bohaty, hač ma wulke mjeno před swětom. Před Bohom je snano runje tón mały, chudy a chory, kotrehož swět zańć nima, čestny a wěčného žiwjenja hódny. Bóh ma lubo swětte, pobožne duše. Jezus je nam wjacerkróć před swětom zaccpěwanych jako dobre a rjane přikłady mjenowať: Dwaj nahladnaj tempelawaj zastojnikaj staj srjedź Jerusalema a Jericha nimo zranjeného wboheho přešłoj a nještaj jemu pomhałoj. Potom pak přinđže njelubowany Samaritski, tón so smili nad krjudowanym Židom. Jeho zwonkowny čłowjek běše bjez kóždého blyšća, ale jeho wutroba bě swětła a rjana. Jezus

chwaleše tamnu chudu wudowu přemo wšitkim bohatym, kotřiž běchu ze swojeho zamóženja wjele do Božeho kašćika položili. Wona pak w swojej chudobje jenož dvě šerpatce. Bohu njejsu wulke pjenjezy tak wažne kaž darniwa duša. Bóh njehlada na wosobu, na zwonkowneho čłowjeka, ale na znutřkowneho, hač je strowy a žiwy w sylnej wěrje, zo móže so ze słowom a skutkami wopokazać jako wěrný wumóženy křesćan.

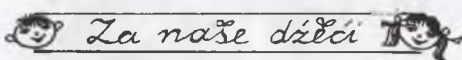
My smy na swojim znutřkownym čłowjeku strowi a sylni, hdyž bydlí w našej wutrobje Jezus, hdyž je nam biblija wažna a swjata. Prawy křesćan chce za Chrystusom kročić. Wón nam ze słowom a skutkom prawy puć pokaza. My připóznawamy, zo je Jezusowy nowy zakon lubosće prawy. Štóz je po Jezusowej woli žiwy, tón je sebi puć měra a zbóžnosće wuzwolil.

Pawoł prosy Boha, zo bychy křesćenjo swět hlubšo a šěršo poznać móhli. We jstwě sedžo móžemy do wšeho swěta

hladać. Wšědnje so nam pokazuja zrudne wobrazy wójnow we wjele krajach po cyłej zemi: Města so pala, mrtwi leža na dróhach, po tysacach ludžo čekaja tam a jow. W sněze a dešču hlódni njewuprajene čwěle cerpja. W bohatych krajach Europy a Ameriki so wótrje wadža, dokelž měnja, zo dyrbja so zemske kubla sprawnišo rozdžělič. Hdyž tu w swojim měrnym domje tole pišu, je we wulkich městach njeměr, dokelž su železnicy a busy přestali jězdźić. Na póstowych zarjadach leža listy po milionach.

My smy informowani wo dalokim, šěrokim swěće, ale mi so zda, zo mało wěmy wo hlubinach čłowjeskeje duše. Hač so Chrystusowej cyrkwi hdy zaso poradží, čłowjekow wabić, zo bychy pili žiwu wodu z Božeho słowa? Naš znutřkowny čłowjek trjeba nowe wožiwjenje. Što budže z čłowjestwom, jeli dale kroči po starým puću?

Gerhard Wirth

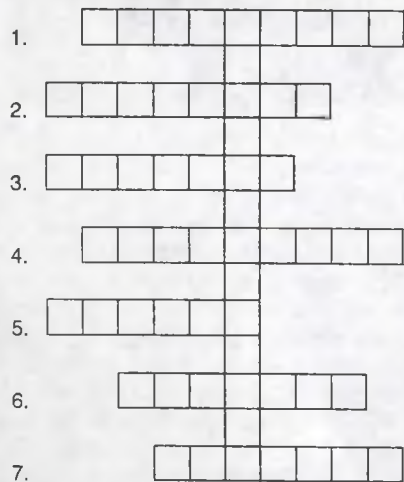

Lube džěci!

W tutym měsacu sym sej někotre prašenja kołowokoło serbskeho cyrkwinkeho dnja wumysliła.

Cyrkwinski džěń swjećimy w ..., ale to je hižo přenje prašenje.

Hdyž wšitko prawje wuhódaće, potom stejí w tolstočiscanych kašćikach cyrkwinski swjedžen, kotryž w tutym měsacu swjećimy.

1. Wjes, hdžež wotměje so lětuši cyrkwinski džěń
2. Rěka, kotraž běži přez tutu wjes
3. Bože słowo
4. Kniha, hdžež su naše kěrlušy napisane
5. Mjeno serbskeho superintendenta
6. Boži dom
7. Bliska hora wsy, hdžež swjećimy cyrkwinski džěń.

Nalětnje schadžowanje krajneje synody 20. do 24. měrca w cyrkwi Třoch kralow w Drježdžanach

Krajna synoda bě na nazymskim schadžowanju 1991 namjetowala, na nalětnim schadžowanju 1992 so z temu „Wukrajnicy“ zaběrać. Hłowny přednošk k tomu měješe wyša cyrkwinska radžičelka Irene König, kotraž je zamolwita za wukrajnikow w mjenje krajneje cyrkwe wot zańdženého lěta. Po jeje słowach su tuchwilu 4 800 azylantow z wjace hač 20 narodow w Sakskej, k tomu přidruža so něhdže 4 000 přesydlenkow němskeho pochada hłownje z něhdyšeho Sowjetskeho zwjazka, Rumunskeje, Pólskeje a Juhosłowjanskeje. Wyše toho su 1 600 tak mjenowanych kontingentowych čeknjencow, we wjetšinje Židža, w Sakskej wuček namakali.

Referentka wobswětlí temu „cuzbnicy“ tež z hladanišća biblije. Tam namakamy mnohe dobre přikłady za to. – Jenož ze začucom pomocliwosće njedadža so problemy za wukrajnikow, kotřiž chcedža w našim kraju wostać, rozrisać. Praktiska pomoc je trěbna, kaž na př. pomoc při wupjelnenju próstwow, móžnosć za nawuknjenje němskeje rěče, čłowjeske zetkanja, kiž zadžewaja izolaciji. Jako čezje so mjenowachu: přewjele narodnosćow w jednym domje. Mentalita ludži je jara wšelakora, tež cykle wšelake zwučenosće při jědži w Němskej su problem, kaž na př. mušlimojo w póstnym měsacu, zakaz jědženja swinjaceho mjaso. Mnozy chcedža sami warić. Pobrachuje prawniske poradžowanje, system azylného jednanja je juristisce hotowy labyrint a za wjele cuzych njezapřimlwy.

W přichodže njebudžeja wukrajnicy jenož w zawrjenych domach bydlič, ale w našich městach a wjeskach. Na nas jako křesćenjo budže zaležeć, kak k „cuzbnikam“ mjez nami stejimy, hač budžemy chcyć jim pomhać? Synoda chce wudžělać stejíšćo za zjawnosć.

Rozprawu diakoniskeho džěła přednjeje wyši cyrkwinski radžičel Merkel. Rjadowana diakonija wobsteji w Sakskej hižo 125 lět. Tuchwilu přerjaduje so něhdyšé Nutřkowne misionstwo jako zwjazk za spomóžerske džěło. Wyše toho mamy hišće, zo bych někotre nalličí, caritasowy zwjazk, Němski čerwjeny křiž, paritetki spomóžerski zwjazk. Wšitke tute zwjazki maja zaměr ludžom pomhać, tola kóždy zwjazk ma tež swoju wosebitosć. Snano jedna so tež wo wěštu konkurencu. Wšitke tute zwjazki pak maja tež zhromadne zajimy, kaž na př. wysokosć hladanskeho pjenjeza, wu- a dalekubtanje, kiž podpěruje europski socialny fonds.

Tuchwilu ma diakoniski zwjazk 92 juristiskich sobustawow. Su to měšćanske misionstwa, domy za diakonisy, bratrowski dom w Moritzburgu, chorowni za džěci w Freibergu a w Bad Berka, spěchowanski centrum w Herrnhuće a diakoniske zwjazki w cyrkwinskih wobwodach, zo bych jenož někotre nalličí. Diakoniski zwjazk w Sakskej ma wjace hač 4 000 sobudžělaćerjow, štož bychmy móhli z wulkozawodom přiručať. Njeje wjace kaž prjedy, hdyž so pjenjezy z jednoho hornca bjerjechu. Nětko je wjele horncow a kasow, z kotrychž dyrbja pjenjezy přińć. Tole powjetši zarjadne džěło. Dalši problem je přewzaće sobudžělaćerjow, za kotrychž stej słowje cyrkwe a diakonija cuzej słowje. Jako nowe wužadanja so mjenowachu poradžowanje za rentnarjow, za bjezdžětnych, za dožnikow, za

wukrajnikow a 70 diakoniskich socialnych stacijow.

Heslo za 125. jubilej diakoniskeho džěła rěka: **Přewrót k čłowjekej**. Synoda přitłosowaše dvěmaj přidawkomaj cyrkwinskih zakonjow. Tak k fararskemu službnemu zakonjej a k cyrkwinskostojniskemu zakonjej VELKD. Tutej přidawkaj zmóžnitej při dopokazanym zchromadnym džěle ze Statnej wěstotnej službu (Stasi) DDR přesadženje fararjow a cyrkwinskih zastojnikow do čakanskeho stawa. To woznamjenja přesadženje fararjow z farskeho městna a cyrkwinskih zastojnikow z planoweho městna. Do čakanskeho stawa přesadzeni dostanu dvě třeciny brutto-weje mzdy a městneho přidawka. Po wočakliwym zazběhu su hač do měrca 90 % fararjow njenučeni přepruwowanju přitłosowali. Hłownohamtscy sobudžělačerjo su z 93 % přitłosowali. W nowinarstwjewjedźena kampanija přečiwo našej cyrkwi a krajnemu biskopjej so w diskusiji wotpokaza. Synoda wupraji dr. Joh. Hempelje dowěru.

Jedne prašenje wosta hišće wotewrjene: Što budže z winowatymi?

Dołha diskusija nastawa wo nabožinskej wučbje. Krajna cyrkej je saksckemu knježerstwu pomoc při podawanju nabožiny připrajiła. Fararjo, fararki a hlownohamtscy sobudžělačerjo we

připowědanskej službje maja po wobzamknjenej próstwjewosom hodźinow wučby, wot toho dvě hodźiny nabožinskej wučby tydžensce podawać. W 5. rjadowni ma so nabožinska wučba podawać,

w 6. rjadowni so dale wjesć.

W 9. rjadowni so nabožinska wučba powskići.

Wot synody nazymu lońšeho lěta wutworjeni wosebity wuběrki je přenje wuslědkki předpožiti. Jedna so wo připokazanje pjenježnych srědkow na wosady a cyrkwinske wobwody. W džewjeć kročelach dyrbi hač do 1. januara 1994 system za finacielnu wěstosć wosadow po jednym kluču wobstać.

Dale wuradźowaše so wo zasadženju noweje agendy, zwjazk IV. VELKD. Horco diskutowaše so wo wojskim dušepastyrstwjew, k čemuž poda teologiski wuběrki wěcnu rozprawu.

Diakoniski zwjazk namołwja sakske wosady wo pomoc za tři wuzwolene projekty we Wolgogradze:

1. za kliniku, medicinske wuhotowanje a lékařstwa,
2. za starownju z 500 městnami,
3. za zarjadowanje ludowych kuchnjow z ruskej cyrkwi.

Z tutej zběrki ma so w pasionskim času započeać a skončić dyrbi so 30. junija.

Kurt Latka, serbski synodala

nowin dale wjedłoj. W lisće z Dešna pisa B. Šwjela dnja 8. hodownika 1913 serbskim cyrkwinski duchownym tamnych delnjoserbskich wosadow a prosy jich wo prawidlowne přidžěło, wo nabožinske přinoški a powěšće z jich wosadow. Štož nastupa mjeno nowych nowin, wón pak měni: „Ale mój mamoj wobmyslenja, to łopjeno pod dotalnym mjenom dale wudawać, dokołž na njejapke přetorhnjenje při wudawanju su so mnozy čitarjo jara hněwali...“ Hody so bližachu. Tuž staj Nowy a Šwjela nowe nabožinske nowiny Delnich Serbow mjenowaloj „Gwězda“.

C.K. a WM.

Pohladnjenje do Lubljany, stolicy Słowjenskeje

Na križowanišću Gosposwetska droha – Župančičeva hasa steji w centrumje Lubljany ewangelska (lutherska) cyrkej. Kóždu njedźelu maja w džesaćich kemše. Rozumi so (!), zo je ewangelska cyrkej zamknjena, ale přez wočinjene wonkowne durje móžeš do nutřkowneho pohladać. Nad jednorym wołtarjom čitaš bibliske słowo: Bóh je Duch, a či, kotřiž so k njemu modla, dyrbja w duchu a w prawdže so k njemu modlić (Jana 4,24). Přibita je tafla za Primoža Trubarja, kiž běše přeni superintendent w Lubljanje wot l. 1561 do 1565. Cyrkej njeje jara stara, snadź ze zańdženého lěstotka. Wona ma jednu łubju a něhdže 250 městnow.

Wězo je wona z wjele križemi wupyš-

na; časnik na wěži steji, snadź tež wosadne žiwjenje? Farar drje ma službne hodźiny, ale wón je cedliku přičinił, zo njeje runje doma.

Tak du dale na kěrchow. Čitam na wjele drohich pomnikach: Čichi dom (pozdaču přeložk němskeho słowa Ruhestätte) a Wotpočuj w měrje. Cyła rođina abo swójba leži hromadže w jednej dosć wulkej parceli. Cyły wulki kěrchow je posypany z bělymi kamuškami, tak zo žadna trawička rosc njemóže. Při mjenach na pomnikach je přeco připisane: nan, mać, syn atd. Čehodla drje? Naša Hana Nowakowa rěka w słowjenskej rěči jenož Hana Nowak – tak zo je wujasnjenje trěbne.

Lubljana ma katedralu a někotre wulke katolske cyrkwy. Tež impozantny prawoslawny Boži dom tam nadeńdžeš, ale žanu mošeju. N.

Ew. cyrkej w Ljubljanje

Naše nowiny a časopisy před 100 lěta

Z Hodźija. W Hodzijskej cyrkwi so nětko z twarjenjom spěchuje. Zwony su z wěže dele a na pohrjebnišću spowěšane, tak zo mamy zaso polne zwonjenje. W našej nachwilnje natwarjenej drjewjanej cyrkwi zo Bože služby kaž hewak wotdžeržuja. Za nuznu wentialaciju je najlěpje starane, zo nas horcota dočista nječwěluje. Tež na rumje njepobrachuje, dokołž je w njej na 1 000 městow. Byrgle drje nimamy, ale naš knjez kantor z pomocu druhich wosadźinych knjezow wučerjow spěw tak derje wodźi, zo wosada rjane kěrłuše rad spěwa. W starej cyrkwi je so jara wjele murjowanych rowow wuryło, hdžež wysocy ryčerjo chowani ležachu. Wot nich pak ničo wyše njeje wostało hač kosće. W někotrych běše kašć hišće cyły. Ale tak ruče hač při wotewrjenju rowa do njeho storčichu, so do procha rozsypany. Na to buchu rowy zasypane. Jara wjele rjenje do pěskowca wudypanych epitafijow, pomnikow, bu namakanych, kiž su jara derje zdžeržane. Mjez nimi je pomnik wěsteje knjenje z Zschachwitz,

Ze stawiznow delnjoserbskeho nabožinskeho nowinarstwa

W meji před štyrjomi lěta je skladnostnje delnjoserbskich kemšow w Janšojcach přeni raz so wudało łopjeno za ewangelskich Serbow w Delnej Łužicy z titlom „Pomogaj Bog“. Po cyłkownje šěsć čisłach – kóžde lěto dvě, kotrež so rozdawachu na serbskich kemšach w Delnich Serbach – je redakcija „Pomogaj Bog“ so we februaru 1991 zjednočiła z „Nowym Casnikom“ a wuchađža z toho časa mēsaćnje jónu. Do toho je małe ewangelske łopjeno wušto jako přitłoha „Pomhaj Bóh“. Pisało pak je so w Choćebuzu. Džěłowa skupina „Serbska namša“ tam pak njeje měła žaneje licency za samostatne tajke nowiny.

Z nowinami „Pomogaj Bog“ su Delni Serbja po sydom a poł lětdžesatku dołhej přestawce dostali zaso jedne nabožinske łopjeno w swojej maćernej rěči do rukow. Poslednje jich ewangelske nowiny do toho rěkachu „Gwězda“. Je to był mēsaćnik za delnjolužiske wosady. „Gwězda“ (hwězda) je pak 1914 pod čišćom tehdyšich hospodarskich a politiskich wobstejnosców hižo zaso wuhasnyła, hačrunjež běštaj so redaktoraj-fararjej Bogumit Šwjela a Wylem Nowy jara wo nju starałoj.

Jako běše wučer a kantor Fryco Rocha w léce 1913 redakciju tehdyšeho „Wosadnika“ ze strowotnych přičin wotedał, zaskočistaj Šwjela a Nowy, zo byštaj redakciju nabožinskih delnjoserbskich

kiž bu wot Luthera křčena a wěrowana. Wotfar běše z wulkim w léce 1312 stajenym kamjenjom přikryty. W tutym kamjenju we wudypanej džěrce su cynowy kašćik namakali. W nim běše mała ze židu wodžeta kósc, a na tej kosći stejše we laćanskej rěči „sanctus Leonhardus“, to je „swjaty Leonhard“. Zawalena běše do pergamenta, na kotrymž bě pismo, kiž hišće po njje wučitane njeje, dokelž je pergament chětro nakaženy... Docyła nětko Hodžijska cyrkej a jejny twar wjele zajimaweho poskića. Bóh dať, zo by so wšo derje poradžito.

SN, 4. junija 1892

Čestne člonstwo Maćicy Serbskeje

Na zańdženej hłownej zhromadźiznje spožči so čestne člonstwo Maćicy Serbskeje serbskemu superintendentej na wotp. Gerhardej Wirthej a prof. dr. Karelej Macku postum. Předsyda Maćicy, dr. Měrcin Völkel, džakowaše so fararjej Gerhardej Wirthej za jeho čas žiwjenja trajace prócowanje wo serbstwo a wuzběhny wosebje jeho zaslužby při wobnowjenju tutoho towarstwa. Redakcija PB přeje jemu za tutu česć wjele zboža a Bóh dať hišće wjele lět w našim kruhu.

Na Karela Mackowe zaslužby spomina my we wosebitym nastawku tutoho PB.

Biblija za serbski lud 2. Lětstotk reformacije

Reformator Martin Luther njebě žadny wulki přečel serbskeho luda. Někotre razy so wón hóršeše na Serbow jako „najhubjeńši ze wšěch ludow“. Rozsudne pak njebě wosobinske mjenje Luther wo Serbach, ale jeho wučba, zo ma so Bože słowo w maćernej rěči předować. Wo serbskej bibliji wšak so Wittenbergski reformator wuprajit njebě, ani za nju, ani přećiwo nej, hačrunjež su jemu wšelacy wučeni Serbja to dopokazać spytali.

Zwoprawdženje reformatoriskeje zasadny wo Božim słowje ležeše w rukach serbskich duchownych, kotřiž ze swójskeje iniciatiwy započachu, Lutherowy katechizm, jeho spěwy a bibliju do serbsčiny přeložować. Tute prócowanja zahajichu so w Delnjeje Łužicy. Jako přenjeho mamy mjenować Mikławša Jakubicu. 1548 zakónči wón swój přeložk Noweho zakonja do serbskeje rěče. Bohužel so jemu njeporadži, trěbne pjenjezy za čisć wobstarać. Jeho rukopis chowa so džensa w Berlinje. Přichodny rukopis, kiž je so nam z lětstotka reformacije wuchował, je tak mjenowany „Wolfenbüttelski psalter“.

Njeznaty delnjoserbski farar je wokoło lěta 1560 wšitke 150 psalmow do serbskeje rěče přeložil, tola bohužel so tež jemu njebě poradžito, swój rukopis něhdže čisćeć dać.

Wuspěšny w swojim prócowanju běše tamny delnjoserbski farar: Albin Moller w Tšupcu. Jako protykar bě sej mjez němskimi čitarjemi wěste mjeno wudobyl. Moller přeloži Lutherowy katechizm a někotre kěrlušy a kemšacy porjad do delnjoserbsčiny a wuda je w léce 1574. Čisćerja bě namakať w Budyšinje. Mollerowy katechizm je přenjeja serbska kniha; w Delnjeje Łužicy so započnu stawizny serbskeje literatury!

Hakle někotre lěta po Mollerowej knize poča so tež w Hornjeje Łužicy hibać. Wokoło lěta 1590 přeloži wěsty Gregorius wosom cyrkwinskih spěwow do hornjoserbsčiny. Čisćeli pak so wone njejsu. Zajimawe je, zo je so rukopis wuchował pola serbskeho bura w delnjolužiskim Smogorjowje.

Nimale na kóncu reformaciskeho lětstotka wuńdže přenjeja hornjoserbska kniha. 1597 wuda Hodžijski farar Wjacław Worjeh, kotryž so po modže swogeho časa Warichius mjenowaše, Lutherowy katechizm. Zajimawe je, štož zhonimy z předstowa katechizma. Worjeh bě je dopisať 1595: Potajkim je dyrbať dwě léce na čisćenje kniha čakać. Worjeh sej žada, zo by statna wyšnosć čisćenje dalšich nabožnych knihow spěchowała, dokelž słyša čeladni w kóždej wjesce hinaše Bože słowo, runje kaž bě sej je farar z němčiny přeložil.

Jan Malink

50. posmjertniny fararja Božidara Kaplerja

Pisamy lěto 1942; surowa a grawočiwa wójna přečahowaše cytu Europu wot juha do sewjera, wot ranja k zapadej. Čłowjekej hrožeše wšudže strach, haj smjerc. W kóždej wosadze honješe jedna struchla a zrudna powěsc druha, nimale kóžda domjacnosć žarowaše wo lubeho čłowjeka: wo nana, syna, mandželskeho, přečela abo znateho! Wbozy wojacy, na rozkaz „wjednika“ do wój-

ny honjeni, namakachu daloko domizny w cuzej zemi struchly, zrudny wotpočink.

We wonym léce ležeše naš luby nan na smjerc chory w chorowni; za wutrobu čučiweho čłowjeka bě tutón čertowski čas přewjele, wona nochcyše wjace. Hižo do wójny pod brunej diktaturu spječowaše so nan w zastojnstwje tutomu wuwicu, tak zo fašisća jeho dželo jako fararja w Michalskej wosadze, wosebje jako serbskeho duchowneho, swědomiče wobkedžbowachu a registrowachu; nastajnosć slědžachu za faktami, kak móhli jeho „lepic“! Jeho skutkowanje w Serbskim předarskim towarstwje, hdžež běše wěsty čas jeho starši, a zo bě doholětny člon Maćicy Serbskeje, bě brunačkam hižo došć derje znate. Ale to njedosahaše „pohončam“ režima, w jeho swěrnym a wopornym džele njenamakachu hišće došć přičiny zakročić.

Započatk wójny wustupowaše nan potom zasadnje přećiwo Hitlerowej raso-wej politice, wosebje přećiwo zakonjej eutanazije, kotryž so w domje starych na Židowej, hdžež dohladowaše nan jako farar starych a zbrašenych, katastrofalnje wuskutkowa. Z tutym wustupom běše po mjenjeju fašistow sud poľny. Na zakladze namjeta člonow „Bund deutscher Osten“ zakaza w léce 1941 cyrkwinska wyšnosć w Drježdžanach, jemu na klětku stupić a předować. A z tym rozkazom položi so wobohemu čezki, zatamacy kamjeń na hižo slabu wutrobu. Jeho cyła lubosć płačeše mjenujcy swojej Michalskej wosadze a swojej cyrkwi, běše tola tuta městnosć jeho woprawdžita domizna! Tu běše so narodit, bu we wonej cyrkwi wokřicity, čenješe wokoło Božeho domu swoje přenje kročeje jako pjerach. Přenje šulske lěta rozwučowaše hólca jeho nan, pozdžišo wudospołnješe swoju šulsku wědu na Budyskim gymnaziju. Jeho nan, Jan Awgust Kapler, mjenujcy skutkowaše při Michalskej cyrkwi wot 1884 do 1915 jako wučer a kantor. Mjez Serbami bě tež wón, doholětny člon a knihownik Maćicy Serbskeje, znata wosoba; wobohačeše wosebje jako basnik serbsku literaturu z wotčinskej, přirodniskej a lubosćinskej tematiku a jako hudźbnik serbsku hymnologiju.

Ze zakazom předowanja njeběše jenož nan potrjecheny, ale cyła wosada ze swojimi 32 wjeskami, kotrež měješe naš nan we wójnskim času sam zastarać. Wšědnje běše po puću, husto z kolesom, dokelž bencina njebě, a to wjele hodžin, wopytujo lubyh wosadnych, kotřiž runje w tutym surowym času za Božim tróštom žedžachu. Wosebje potrjecheny běše serbski lud, njemóžachu mjenujcy na kemšach wjace Bože słowo w maćeršćinje słyšeć. Cyle wěsće běše to wotpohlad tutoho rozkaza!

Jedyn měsac přidruži so druhemu, tola měra njenamaka ludnosć. Wšudže w kraju knježeše zrudoba, strach, nuza

a njewěstosc. Tež pola nas doma zasydli so wona situacija: Jenički syn běše na cuzej zemi daloko w ranju, přichodny syn, farar Šolta, přebywaše jako wojak daloko w sewjeru Norwogskeje. Kóždy džen móžachmy tež my ze zrudnej powěsću ličić! A do tuteje chutneje atmosfery dyri kaž blysk powěsć, zo ma nan faru a z tym Budyšin wopuścić a nowe zastojnstwo w Dorf Wehlen w Sakskej Šwicy nastupić. Z tutym pismom postajichu tute „wosoby“ nanowy wosud! Hluboko zrudženy poda so na čežki puć do cuzby. Serbska lipa njena-

Gusta Hatas

Lěta budže tomu stoapjećdžesać lět, zo je so narodził Gusta Hatas, muž, kotrehož za swój čas *znajachu po wšěm kraju, a jeho postawu w ewangelskich Serbach znaješe kóždy džěćo* – tak Mikławš Andricki we „Łužicy“, hdžež měješe powěsć wo jeho smjerći *hižo w drobnosćach, ale tón muž je nastawk zaslužil*. Hodžijski farar Jaroměr Hendrich lmiš bě 1882 tohole serbskeho džělaćerja powołał za poselnika Serbskeho ewangelskeho knihoweho towarstwa a jako tajki wón w *zymje, w lěcu, w rjanym času a w njehodach wobchodžowaše serbske strony* a je tutemu předchadnikej „Kola přecelow serbskeje knihi“ nawabił sta woteběrarjow, *zmóžniwši z tym, zo so tež wjetše knihi hódžachu wudawać*.

Zdobom běše Hatas sam *stajnje w knihach, běše tež wulki čitar a sam rad a wjesele pisaše... Znajo so z ludźimi, a štož njewědžeše, so naprašuju, cyle domjace historije podawaše, wijo kwasne wěncy a palmy měra kładžo*. Narodził bě so Gusta Hatas 14. junija 1842 jako syn chěžkarja a wojnarja w Małej Dubrawje. Jako młody muž džělaše w brunicowych podkopych w Małej Dubrawje, Měrkowje a pozdžišo we Wulkej Dubrawje. Zo bě hibićiweho ducha a čłowjek z organizatoriskimi darami pokaza, hdyž 1880, tři lěta do zakonskeho chorobneho zawěsćenja, nastorči založenje „Tych chorych podpěraceho towarstwa“ we Wulkej Dubrawje. Přinošk wučinješe na džen feńk, a chorym plačachu so za tydžen tři hriwny; towarstwo měješe bórže prez sto člonow. Gusta Hatas *scyla wuběrnyje wědžeše hromadzić... Za Chwaćičansku cyrkej je wón wulke pjenjezy zwjedł*. Wobdžěleny bě Hatas tež 1893 při založenju slawného „Serbskeho towarstwa za Chwaćicy a wokolnosť“, kotrež nasta z prócowanja Arnošta Bar-
ta, a pisaše za jeho swjedenje a džiwadłowe předstajenja dolhe hrónčkowane prologi. Z basnjenjom, bjezdweła wot Pětra Mlónka sobuzbudženym, běše hižo jako młodženc započal. Ducey na džěto do Měrkowa wón pěnješe. Wot 1876 wozjewješe w „Serbskich Nowinach“, w „Misionskim Posole“

maka tam w cuzej němskej wokolinje dosć kmaneje wody, zo móhla dale rosć, překruće bě wutroba z Łužicu zwjazana. Dnja 23. 6. 1942 skónči časnik žiwjenja swoje džěto a z tym skónči so tež woporne a pilne džěto čłowjeka, kotrehož wuhnachu njekmanicy z domizny jenož tohodla, dokelž je swěru swoje zastojnstwo we wosadze wukonjał. Naša swójba znaješe stysk nana za domiznu, a tohodla pochowachmy jeho tu w serbskej zemi na Michalskim pohrjebnišću.

Friedegund Nalijowa rodž. Kaplerjec

a w „Pomhaj Bóh“ skladnostne kěrluše a basnje. Znajer serbskeho basnistwa Ota Wićaz, sam z Chwaćic, wě so na Gustu Hatas dopomnić, zo bě to *Wysoki šwižny muž z chutnym, ale přecelnym wobličom, w čornej drasće, z kožanym wačokom měješe něšto japošotskeho*. Wićaz, kiž je so podrobne wěnował **Pěsnjerjam z luda**, je so w nastawku *Brunicar Gusta Hatas, tež z nim zaběrał*. *Zwěsći, w rozdžělu k Pětrej Mlónkej a druhim, wěsty rezignatiwny tón w jeho wutworach, kiž wujasnja sej z Hatasowymi socialnymi nazhonjenjemi jako džělaćer*. *Ma drje prawo chroble prajić, zo Hatasowe kěrluše nimaja žaneje basniskeje hódnoty*, zo pak su kulturnohistorisce zajimawe, hdyž nas *zeznawaju z dobrymi serbskimi ludźimi jeho doby*. Hatas pisaše tež bóle swětno basnje, mjez nimi někotre patriotiske, zwaži sej tež na přebasnjenja z němskeho.

1894 woženi so Gusta Hatas z wudowu z Hornjeho Wujězda. Tam so w samsnym lěće přesydlil, rozžohnowawši so basnisce z Małej Dubrawu a swojimi towaršemi. Dnja 12. decembra 1901 zemrě wón po puću k fararjej Jakubej do Njeswaćidla.

F. Šěn

Jurij Arnošt Wanak

Narodził je so 7. meje 1817 w Njeswaćidle, potajkim runje před 175 lětami, zemrěł je 27. meje 1887 w Budyšinje. Po teologiskim studiju džěše najprjedy do šulskeje služby, kaž bě to tehdom wašnje za młodych teologow, dokelž njebě dosć prózdných farskich městnow. Jako serbski farar je jenož džesać lět skutkował, tři lěta w Rakecach a sydom lět we Wóslinku. Dalše lěta je na pedagogiskim polu džělał.

1850 do 1858 běše samo zastupowacy direktor Krajnostawskeho seminaru w Budyšinje. Wón bu 1851 generalny inspektor za serbske cyrkwy a šule Budyjskeje wokrjesneje direkcije, podawaše serbsčinu a nabožinu na wučerskim seminarje a nawjedowaše wučersku preparandu. Wězo bě wón člon Maćicy Serbskeje a skutkowaše w njej jako

pismawjedžer a sekretar. Wón podpěraše Handrija Zejlerja při wudawanju Tydženskeje Nowiny a pisaše k tomu nastawki, haj druhdy cyle čisto.

Ale wón slušeše tež do tych ludźi, kotrymž smy w Lutherowym lěće 1983 při Michalskej cyrkwi pomnik stajili, mjenujcy do prócowarjow při rozšěrjenju Božeho slowa w serbskej rěči. Z fačonšćiny přeloži „Domaša Kempenskeho štwore knihi wo chodženju za Chrystusom“. (W třicetych lětach dyrbjachmy so my młodzi bohosłowcy w serbskim seminarje pola fararja Zarenka w Chwaćicach z tymi knihami zaběrać.) Ale jeho najwyša zaslužba na cyrkwiskim polu bě, zo je dwójce serbsku bibliju znowa wudał. Při tym jedna so wo šesty wudawk 1849 hromadže z fararjom Korlu Bohuwěrom Wjacku a wo sedmy wudawk, kotryž je 1857 sam wobstarał. Kajki pilny, swědomity a wěcywustojny muž běše tola Jurij Wanak, hodny wěčného wopomnjeća G. Lazar

Jiří Lejdar

Pod słowom z knihi Hioba 19,25 **Ale ja wěm, zo je mój Wumóžnik žiwy, a wón budže jako posledni na prošě staó** dōstachmy z Prahi zrudžacu powěsć, zo je naš luby přecel a bratr we wěrje Jiří (Jurij) Lejdar, Praski senior Čěskobratrowskeje ewangelskeje cyrkwy 9. 3. 1992 zemrěł w 66. lěće swojeho žiwjenja. Wón je ze swojey mandželskeje někotre razy we Łužicy pobyl. Jemu běchmy džakowni, zo bě nam serbskim fararjam zmóžnił, cyle tydžen w krasnych Křižlicach w Čěskich Krkonošach na farje bydlić. To běchu za nas rjane dny wuknjenja a wočerstwjenja. Wěčne swěto njech so jemu swěći.

Serbska rěč žiwjenje wuchowala

W lěće 1907 narodži so w Brězynje pola Hućiny Emil Hanska. Hdyž bě jemu 21 lět, přewza staršiske ratarstwo, dokelž bě jeho nan zemrěł.

1943 dyrbyeše Emil Hanska do wójny. Při čežkich wojowanjach we wuchodnej Pólskej w lěcu 1944 so jeho kompanija dospolnje rozbi. Dny dolho brudžeše sam po kraju. Poprawom by so jako němski wojak dyrbjal Polakam stajić, tola nochcyše so jemu do sowjetskeje jatby. Wobstara sej civilne drasty a zmuži so, narěčec samotneho pólskeho bura, kiž na swojim polu džělaše. Předstaji so jemu w serbskej rěči jako bjezdžělny Čech, kiž je přez wšelake wójske šmjatki do Pólskeje přišoł, a woprašo so bura, hač njetrjeba džělaćerja za žnjenski čas. Pólskemu burej bě muski pomocnik jara witany, njepa-

šeše so dale a wza Emila „Wojteka“ sobu domoj. Bórze so wo wuběrnym rata-rjenju serbskeho bura přeswědči. Nowy česki džělačer zbudži pak pod-hlad we wsy. Někotrym wjesnjanam njezda so stawizna jeho pochada wěra- na być. Pólski bur swojeho džělačerja po žnjach w synje schowa, zo bychu tu- kanja we wsy přestali. Emil Hanska je- nož hišće skót zastarowaše. Bur dósta jednoho dnja powěsć, zo budžeja parti- zanojo jeho dom přepytować, zo bychu němskeho spiona namakali. W samsnej nocy hišće zapřahny bur swój wóz a dowjeze Hansku k swojemu bratřej, kiž 30 kilometrow zdaleny by- dleše. Pola njeho džělačaše zaso jako „česki“ ratarski pomocnik. Skónčnje wobstara sej někajke papjery, kiž jemu dowolichu, so swobodnišo po kraju hi- bać.

W meji 1945 kapitulowaše Němska, Emil Hanska slubi pólskemu burej, zo wo žně pola njeho wostanje. Spočatk

septembra poda so domoj. Rěku Nysu přewiny z tym, zo na pomału jěducy čah skoči. Runje na Hućinjansku kermušu wróci so zhubjeny k swojej swójbje. Dalše čezke lěta so započinachu. W po- slednich dnjach wojny bě so staršiska žiwnosć wotpalita. Ze žonu a štyrjomi džěćimi natwari nowe domske a bróž- nju. 1960 zastupi do prodrustwa – jako posledni ze wsy. W swójbnym kruhu přeco zaso powědaše wo tym, kak bě jemu serbska rěč žiwjenje wuchowała: „Na Polakow ja njezam ničo přińć“, bě- chu jeho stajne słowa. Hač do wysokeje staroby džělačaše jako trochowar zawě- scernje za ratarske škody.

W měrcu tutoho lěta zemřě po krótkej chorosći w žohnowanej starobje 84 lět. Mnozy Brězyncenjo kaž tež Hućinjan- ska wohnjowa wobora jeho k rowej pře- wodžachu. Zemřety bě wot jeje založe- nja w lěće 1926 jeje sobustaw był. Njeh wotpočuje nětk w Božim měrje.

J.M.

tehdy zrodžištej so we mni wědomje a žadosć, chcyć pomhać najmjeńšemu słowjanskemu narodej.“ A jako bě wě- domje přiřať po wuswobodženju městno direktora měšćanskeje šule we Varns- dorfje, na samych sewjernih hranic- ach kraja a Łužicy blisko, zwoprawdži so jeho sůn: skutowna pomoc a spě- chowanje Serbow. Zakłady, kotraž bě položiť za serbske powójsnske šulstwo noša džensa hišće plody a su w Ser- bach njezabyte.

Na prof. Karela Mackowym smjertnym wozjewjenju čitamy heslo: „Štůž je we wutrobje žiwy – njewumřě- je.“

Njebocički bě wot małosće sem wěriwy křesćan. Serbske nabožne pismow- stwo – katolske a ewangelske – běžnje scěhowaše a za naše cyrkwinske žiwje- nje so stajnje zajimowaše. Do našich powójsnskich stawiznow je so prof. Karel Macků jako wulki česki dobroćel a spě- chowar Serbow zapisať. Wobchowajmy jeho we wutrobje a dobrym pomjatků!

Ben Budar

Woltar w Budestecach

Hodžinki

Hodžinki, kiž čas pozłoća, su pawčinu ćerńke a rozplunja, je roni nocka často do dnja, móc tajna přima do truninow dna.

Hodžinki, kiž dych časa da, te njeđajće ronić do hłubiny dna! Je putajće kruće, zo hona nam rža, štož splodži w hodžince myslička!

Pawoł Krječmar

Česki přećel a dobroćel Serbow njebohi

Hišće před měsacom napisa nam z Pra- hi, zo hotuje so na čezku operaciju. Wobžarowaše, zo njebudže so móc na Maćicy Serbskej w Budyšinje wobdže- lić. Tež swoje 85-ćiny, lětsa 27. julija, na kotraž so tak nadžiješe, naš swěrný přećel a dobroćel prof. Karel Macků hi- žo njebudže mjez nami móc swjećić. W zrudžacej powěsći z Prahi zhoni- chmy, zo je 20. měrca po čezkej cho- rosći zemřěl. W Serbach žaruja po nim njeličomni znaći a přećeljo, kotřiž su je- ho po wuswobodženju 1945 w sewjer- nej Českej, w znatych Warnoćicach, zeznali a jeho pomoc a dobroćiwu wu- trobu dožiwi. Sto by bylo tam w českim Varnsdorfje so rodžace serbske šul- stwo bjez prof. Karela Macků, direktora měšćanskeje šule, čłona narodneho wuběrka a šulskeho a kulturneho refe- renta rady města! Hdyž w Serbach hišće šerjachu wójsnske rozpadanki a nuza we kraju knježeše, zmóžnichu čescy přećeljo młodym Serbam kubla- nje w maćernej rěči, přiswojenje wědy a znajomoscow. Sta młodych serbskich džělačerjow namaka w českich pře- dewzacach džěto a chlěb. Za wšěch so staraše Karel Macků. Wosebitu wopor- niwosć pak wopokaza našemu mištrej Bjarnatej Krawcej, kotrehož po nalěće na Drježdžany wubombardowaneho sej do Varnsdorfa přiřa, jemu dom, čes- nu pensiju a čestne měšćanstwo wobstara.

Njebohi bě so w l. 1907 jako syn nahlad- nego ratarja a patriotisce zmysleneho Čecha blisko rakusko-českich hranicow w južnych Čechach narodžiť. Z małosće sem znaješe narodnostne problemy. Wo najmjeńšim słowjanskim ludžiku, Łužiskich Serbach, zhoni hižo jako šu- ler. W swojej biografiji pisaše: „Hižo

Čitarjo pisaja

Žohnowane jutry!

Tón dobry pastyr, Knjez Jezus Chry- stus, woprowaše swoju dušu za wowcy, zo bychu žiwjenje měli a bohaće měli. A z jeho slawnym horjestaćom je nam wěste tež naše horjestaće. Wulki džak jemu za to. Přejemy Wam žohnowane jutrowne swjate dny w přitomnosći ho- rjestanjeneho Knjeza.

Wašej Karel a Božena Šulcec P.S. Džak za připósłanje časopisa Pomhaj Bóh.

Michalska cyrkej a jeje wosada

Stawizny Michalskeje cyrkwyje su z wo- sadu swj. Michała a z městom Budyši- nom – kak by to móhło hinak być – kruće spjate.

Kak wuske tute zwiski su, pokazuje hižo oktober l. 1429, přetož tehdom howrje- še husitski wichor před Budyšinom. Na městnje, hdžež steji džens cyrkej kaž njepowalny hród Boži, bijachu najhor- cyšu bitwu. Molestu, wjednika nadbě- howarjow, mori kłok, kiž přińdže wot Mniškeje wěže. Bjez wjednika cofnychu husića a njemóžachu swój zaměr, Bu- dyšin, zepěru zwjazka šěsć město zla- mać, docpěć. Wjele burow z wjeskow, kiž pytaču w Budyšinje wućeć, pomha- še při zakitowanju. Jim njemóžeše so tehdom hišće džec, zo budžeja jich wnukojo jónu k tutomu městnu chođić, zo bychu Boha čescili. Powěsć tež po- wěda, zo znošowaše so arcyjandžel Mi- chał nad zakitowarjami a njepřećela wotwobara. Jemu jako džak natwari město na tutym rozsudnym městnje ka- pału – je to džensniša chórowa rum- nosć hač k dobyćerskemu woblukej –

a pomjenowana ju po njebieskim wumóžniku. W nej swjećachu kóžde lěto džakne Bože služby, nimo toho hišće jutry, na Bože stpiće, swjatki a na Marijinych swjedenjach a snano hišće husćišo.

W l. 1495 powjetši so kapalka wo kwadratiski dolhi dom a wěžu. Tola hakle w l. 1520 je so pječa wjelbowanje dotwarilo. Nam so tež rozprawja, zo měješe cyrkej tehdom hižo zwonaj, wot kotrejuž jedyn Pětrowej cyrkwi woteda. Wot l. 1520 spaše cyrkej džewjećadzewjećdzesat lět a njewužiwaše so hižo za swój přenjatny zaměr. W l. 1540 zaměstni so w njej ewangelska radna šula, a pozdžišo služeše samo jako sklad za twaršćizny. Kak mało so tuta cyrkej w tutym času wobkedžbowaše, wobkrući podawk, zo schowa so w l. 1597 z Pirny přiwjezena dupa w słomje, dokelž kapitel njedowoli, ju w Pětrowej cyrkwi stajić. Džens so tuta dupa w Michalskej cyrkwi wužiwa. Wona wobsteji z třoch džělow, a ju debja jandželki a hlóžki jandželkow. Přenjatnje bě wona pisana, dokelž pak so lědma hišće zbytki barby namakaja, njebě možno, ju při poslednej renowaciji wobnowić. – Tež w Tuchorskej cyrkwi so dupa wěsty čas wotstaji a wróci so po wšem zdaću w l. 1619 zaso do Michalskeje cyrkwy. Tola tež tu wobhadžeše so z njej wšelako. W l. 1884 staji so wona do drastykomory, dokelž postaji so w cyrkwi cyeinitowa dupa. Při přetwarje l. 1892 so wona tam jara wobškodži. Hdyž pak tehdom wjele wěrowanjow w cyrkwi bě, wotměwachu so křćeńcy w drastykomorje, tak zo wona zaso swojemu poprawnemu zaměrej služeše. Nam njehje tutón najstarši sakralny předmjet w cyrkwi jara luby, přetož bě dupa hižo tu, prjedy hač so Michalska wosada založi, a hižo ewangelski zaměr měješe, hdyž w próznej katolskej Michalskej cyrkwi w słomje schowana bě.

Michalska wosada měješe swój spočatk w Mikławšowej wosadze. Jej přidružichu so wokolne wsy, a tak přizwa Budyšin reformaciju.

Hdyž Michalska cyrkej w l. 1619 swoje wrota wotewrě, slušachu k njej slědowace wjeski: Židow, Pod hrodem a Smolicy, Čichońca, Nadžanecy, Hornja Kina, Bobolcy, Přišecy a Ścijecy. Hač Wonjow, Bórk, Wuricy a Hrubočicy hižo k njej slušachu, njeje wěste. Tola Bórklin dyrbimy drje Michalskej cyrkwi přirjadować. Ewangelscy Serbja z předměstow Hošicy, Brodžicy (džensa Hornčerska), z Drjewowych wikow, Garbarskeje, Wonkowneje Lawskeje, Rybarskeje a druhich běchu „wopytowarjo z lubosće“. Na dnju swj. Michala měješe přeni farar Michalskeje cyrkwy, Pětr Brojer, zapokazanske přédowanie.

Tola njeměry 1618 w Praze wuskutowachu so tež w Hornjej Łužicy.

W oktobrje 1633 wobsadžichu kejžorske wójska pod wýškom Goltzom mě-

sto Budyšin. A po lěta měješe Budyšin a jeho wokolina pod nimi čerpjeć. Nuza a drohota rosćeštej dzeń wote dnja. Ludžo wočakowachu kurwjercha jako swogeho wumóžnika. Dnja 30. haperleje pokazachu so jěcharjo před městom, a měšćenjo tlóčachu so do Pětrowej cyrkwy. Z čezkej wutrobu zaslyšachu wěsće cyniske słowa wojakow, hdyž jim přiwotachu: „Hladajće, kak woni běža, dokelž jich wumóžnik přindže! Hdy bychu wědzeli, kak so jim zeńdže, njebychu so tak wjeselili!“ Póndzelu, 1. meje, a přichodny dzeń nastupi wulke wójsko. Měšćenjo drje mějachu hubjene přédzdaće, hdyž dyrbjachu wšón grat přećiwowohenjej wotedać. Při hroženju ze smjertnym chłostanjom njesmědžeše nihto chěže wopušćić. Tuž njezhonichu měšćenjo ničo wo podawkach w měsće. Hakle 2. meje popołdnu w dwěmaj žadaše sej sakske wójsko z trompetowym signalom přédodaće města. Kanonowy wufěl běše Goltzowa wotmolwa a zdobom znamjo, město we wšěch kóncach zapalić. Židow a Rybarska běštej přenjeje woporaj. Wětrik roznjese plómjenja nad městom, tak zo so samo Čichońca wotpali. Na łubi někotrychžkuli chěžow ležeše hišće syno a sloma. Tež třechi běchu hišće z drjewjanymi šindželemi abo ze slomu kryte. To wšitko polěkowaše wohenjej. Dym a horcota čerješe ludži na hasu. Wjele ludži wučekny k měšćanskej muri, a při wšem so mnozy zadusychu. Mortwi so wurubichu. W hrodowskim dworje pospytachu podarmo wulke mnóstwo třělneho procha a hobersku hromadu syna zapalić, tak zo so tam zhromadženym zemjanam ničo njesta. Tež w Pětrowej cyrkwi zamóchu ludžo smólnicowe plómjenja zhašeć, a z tym wučeknychu sta ludži smjerći přez woheń. Za mnohich běchu tež Serbski kěrchow a rozpadanki Mnišeje cyrkwy wučeknišće. Jara spěšnje so město wotpali. Něhdže sydom stow ludži bě wopor wohenja, tola tež wjele wojakow woheń njepřežiwi. Hdyž bě woheń so wucychnował, pytachu so ludžo mjez sobu.

Wot Michalskeje cyrkwy spali so jenož třěcha a kónčk wěže. Wjelbowanje wudžerža čišć. Cyrkej wosta nutřka njewobškodžena, hačrunjež ležachu w drastykomorje 42 sudow ze 105 centnarjemi třělnym prochom. Najskerje chcyše Goltz swoje prochowe sklady zdžeržeć, štož woznamjenješe wuchowanie cyrkwy.

Džens bychu ludžo po tajkim dožiwjenju Boha wobskoržili. Budyscy měšćenjo pak džěchu do džakneje cyrkwy, kotraž bě jim jenička zwostała. Tu wotměwachu so džakne kemše zawěrnó tež ze žarowanskimi sylzami. Tola wšitcy wumóženi začuwachu swoje žiwjenje jako Boži dar. Tak wopokaza so Michalska cyrkej tež tón dzeń jako džakna cyrkwy, kaž wona to wot spočatka běše.

Přichodny dzeń přépoda Goltz město za

swobodne wotčehnjenje. Wulkomyslnje jednanje kurwjercha dopokaza, zo měješe so wýška Goltzowy proch tola hišće respektować.

(Pokročowanie slěduje.)

Přispomnjenčko

Džensniši dzeń wozjewjeja so w časopisach husto horoskopy, a wjele ludži je tež čita. Hdyž so prašam, hač su měnjnja, zo je něšto na tajkich horoskopach, mi zwjetša wotmolwa, zo do toho njewěrja. Mi pak so zda, zo mnozy to jenož tak praja a při tym znajmjeńša na to mysla, zo by tola možno bylo, zo na tajkich wěšćenjach něšto je. Z tym pak so potom, hač to wědza abo nic, po horoskopach maja.

Albert Schweitzer je jónu prajil: „Čim bóle čłowjekojo do hwězdow wěrja, čim mjenje wěrja do toho, štož je nad hwězdami.“ Za mnje je nad hwězdami Bóh, kotryž z nami derje měni. Je to Bóh, kotryž je so k hodam z čłowjekom stať, Či- chi pjatk za naš hrěch so do smjerće dať a potom jutry přez horjestaće pokazať, zo je móćniši dyžli smjerć. Je to Bóh, kotryž je nam swjatki móć swogeho swjateho Ducha dať a z tym nam pokazať, zo nas samych njewostaji. To wšo, štož sym tu jenož skrótka naspomnić móht, móže jenož Bóh – hwězdy pak to njemóžeja. W našich Božich službach, w nutrnoscach a hdžežkuli so hewak Bože słowo připowěda, so wo tutym skutkowanju Boha řeči. Tohodla so tež tam zhromadžimy, hdžež wo Božim skutkowanju slyšimy.

S. Albert

POWĚŚĆE

Serbska Boža služba we Wojerecach

Je hižo tradicija, zo wotměwa so kóžde štwórc lěta serbska Boža služba w Janowej cyrkwi, tónkróć pak w Lutherowym domje. Wosada je jara džakowna, zo je knjez superintendent Albert z Budyšina k nam sobotu, 8. měrca, přijěť. Něhdže 60 wosadnych bě so zešlo, zo bychu kemše a wosadne popołdno dožiwili. Mjez nimi bě předsyda Domowiny J.-P. Nagel z mandželskej. Wutrobnje pohosćichu žony wosadneje rady přítomnych z kofejom a tykancom, a při

tym wuměnjachu sej kemšerjo w přimnym kole nowosće z wokolnych wsow. Wustup komornohudźbného orchestra z Choćebuza bě poradžene zakončjenje tutoho wuběrneho popołdnja. Před mnohimi lětsotkami komponowane spěwy zawjeseleja hišće džens, a na nje posluchać bě wosebite dožiwjenje.

Přichodne serbske kemše z wosadnym popołdnjom budžeja 21. junija, runje spočatk lěča, w zahrodze cyrkwinskeje ležownosće.

Jan Kašpor

Rozžohnowanje z kantorom Michalskeje wosady

Na samsnej njedźeli, na kotrejž so nowe zwony poswjećichu, dyrbyeše so Michalska wosada ze swojim doholětnym kantorom, knjezom Baumannom, rozžohnować. Wosada wobžaruje jeho wotchad. 17 lět je wón nimoměry pilnje a swěru za swoju wosadu skutkował. Nimo njedźelskich službow nawjedowaše chór, cyrkwinski chór a orchester „Collegium musicum novum“, kotryž bě wón založil. A hdyž bě nuzno, staraše so tež wo Małowjolkowski a tež wo katolski tachantski chór.

Jeho wulka muzikalnosć dowoli jemu wjele koncertow wuhotować. Při tym so prócowaše, mnohich wosadnych za sobuskutkowanje dobyć.

Tež my Serbja wobžarujemy jeho wotchad. Hačrunjež smy skromna horstka, bě wón nam přichileny a je nam swěru služil. Za to smy jemu wutrobnje džakowni.

Knjez kantor Baumann našu wokolinu njewopuści, ale budže wot 1. 4. 1992 za cyrkwinskeho hudźbného direktora w Kamjencu.

Za jeho nowe zastojnstwo přejemy jemu wjele wuspěcha a Bože žohnowanje.

M. Wirth

Hrodzišćo. Kaž je tu hižo z tradiciju, wotmě so jutrownu pónđzelu serbske popołdnjo. Přez dwaceći Serbow z našeje a z wokolnych wosadow bě přišlo na serbske kemše, kofejpiće a serbsku bjesadu. Witać móžachmy spisowačela Křescana Krawca, kiž čitaše ze swojeje buram wěnowaneje knihi „Što wot nas wostanje?“ Wukopa so, zo bě ju tójšto přitomnych hižo čitało. Tući wuprajichu so chwalobnje wo knize a džakowachu so awtorej, zo bě so temje přewrotow w ratarstwje w zašlych lětdžesatkach wěnowať. Někotři wužiwachu składnosć, sej tutu a dalše knihi awtora kupić a sej je wot awtora signować dać.

Kamjenc. Bliži-li so Kamjencej z rańšeho směra, widžiš město ležo při Pastwinej horje. Kajki to rjany naphlad! Mjeno města je serbskeho pochada, a je přewzachu Němcy, hdyž po l. 1200

město založichu. Na nim njeje so w běhu lětsotkow ničo změnilo.

Hłowna cyrkej, cyrkej swj. Marije, je pónđnjogotiske twarjenje, a jeho wosebitosć wobsteji w tym, zo je to halowa cyrkej ze štyrjomi lódzemi. Wona nima jednotnu třěchu, ale dvě porno sebi ležacej. Z toho wurośće čěza za sedženske městna. Jenož klětku móžeš ze wšěch stron widzeć, nic pak hlowny wołtar. Žadnostka w tutej cyrkwi je křižowska skupina, pod kotrejž předowaše hižo nan slawneho němskeho filozofa a spisowačela Lessinga.

Dalša cyrkej, mała drje, je cyrkej swj. Justa. Wona steji při Kinsporskeje hasy, nic runje k wjeselu wobchadnikow. W njej su jara žadne freski.

Kamjenc ma tež Serbsku cyrkej, hdžež hač do l. 1931 farar Jenč hišće serbsce předowaše, a w křini chowaja so hišće džens serbske liturgiske drasty.

Za zdźerženje wšěch štyrjoch Kamjenskich cyrkwinskih twarjenjow je so njedawno w měsće towarstwo za cyrkwinski twar založilo, kotrež změje njemalo džěla. Wosebita jeho starosć pak budže wobnowjenje křižowskeje skupiny w cyrkwi swj. Marije a restawracija freskow w cyrkwi swj. Justa.

po dr. W. Rudolphu

Na wotpočink

Njedzelu, dnja 5. haperleje, wužohnowaše w Großgrabje sup. Müller z Kamjenca fararja dr. W. Rudolpha na wotpočink. Znajemy dr. Rudolpha jako něhdyšeho Hrodzišćanskeho fararja a dopisowarja do Pomhaj Bóh. Wón je so wosebje z Małowjolkowski zwonami zaběrať. Na tutej swjatočnosći přepodachu wosadni fararje dr. Rudolphej hromadu kwětkow a darow. Cyrkwinska předstejičerka bě so wo to postarať, zo njerozžohnowaše so knjez farar jenož z němskeje narěču z wosadu, ale tež ze serbskeje. Redakcija PB přeje dr. W. Rudolphej žohnowane lěta na wotpočinku a za sebje dalše jeho připisy.

Mühlheim/Ruhr. Wosadna sobudžělačerka z Mühlheim/Ruhr, knjeni Karin Guhrsch, je sej předewzaťa wosebity nadawk: zezběrać fota wo paćerskich džěčoch z 19./20. lětsotka. Přirunować a předstajeć chce z tym po času a kónčinach rozdžělnu konfirmacisku modu.

Mjez nahromadženymi wobrazami je tež foto serbskich paćerskich džěči w plachćičkach z Njeswačanskeje wosady. Tutón je so z dalšimi wozjewiť w měrcowskim čisle „Der Weg, Evangelisches Sonntagsblatt für das Rheinland“ a pokaza so tohorunja na wosebitej wustajeńcy składnostnje konfirmacije w Mühlheim.

Serbsce wuknyć

Nowej kursaj delnjeje a hornjeje serbsčiny stej z cyłkownje 17 dorosćenymi w Berlinje zaběžaloj. W běhu přenjeho semestra přiswoja sej kursanća, kaž su to cuzorěčni partnerojo Serbow w Berlinje, lajscy a wědomostni zajimcy z wuchodneho a zapadneho džěla stolicy zakladnu wědu a kmanosć jednotliweje rěče. Zarjadowar pyta hišće sponsorow wosebje za wučbny material a běžne kóšty.

Přizjewjenja a podača dalšich informacijow su možne telefonisce pod: Zapadny Berlin 2 51 21 07.

Konče stej: 4382 530300 pola Berliner Bank AG, BLZ 120 20500 abo 65 67 03–104 pola PSA Berlin, BLZ 100 10010.

ŁAZ. Njedzelu, 12. 4., bě zaso jónu serbske wosadne popołdnjo w našej wosadze. Horstka swěrných Serbow zeńdže so najpředy w cyrkwi k nutnosći. Farar Albert z Budyšina připowědaše Bože słowo a knjez Nagel ze Złyčina přewodžeše kěrłuše na byrglach. Po tym bě na farje kofejpiće a bjesada. Słyšachmy tež něšto wo žiwjenju Jana Bohuwersa Dalwicy. Nazymu chcemy so zaso na serbske wosadne popołdnjo přeprósyc dać.

Přeprósujemy

7.6. – 1. dzeń swjatkow

13.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (Albert)

8.6. – 2. dzeń swjatkow

10.00 hodž. kemše w Budyšinje w Michalskeje (Albert)

w samsnym času Boža služba za džěci 10.00 hodž. kemše w Bukecach (Malink)

11.45 hodž. nutrnosć w rozhłosu

13.6. – sobota

14.00 hodž. wosadne popołdnjo w Drježdžanach

21.6. – 1. njedzela po Swjatej Trojicy

8.30 hodž. kemše w Hrodzišću (Malink)

10.00 hodž. kemše w Barće (Malink)

11.45 hodž. nutrnosć w rozhłosu

14.00 hodž. kemše we Wojerecach (Albert)

po tym wosadne popołdnjo

28.6. – 2. njedzela po Swjatej Trojicy

Serbski cyrkwinski dzeń w Budestecach

5.7. – 3. njedzela po Swjatej Trojicy

10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskeje (Albert)

w samsnym času Boža služba za džěci 11.45 hodž. nutrnosć w rozhłosu

13.30 hodž. kemše w Budestecach (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchowných. – Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin, Sukełnska 27. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 8600 Budyšin, tel. 4 22 01. – Čiść: Serbska čišćernja – t. z. w. r. – w Budyšinje. – Wuchadza jonkróc za měsac. Pflnoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 30 000 110. – BLZ 850 549 61